

Het klooster „Maria ter Hagen”

der reguliere Kanunniken te Weert.

(Mededeeling van J. L. FRISCHE.)

Ten jare 1491 vestigde zich te Eindhoven eene afdeeling der reguliere kanunniken van den H. Augustinus der Congregatie van Windesheim. Toen dit klooster — het huis van de H. Maagd Maria geheeten — in 1581 door de geuzen werd vernield, vluchtten de kloosterlingen naar 's Hertogenbosch, alwaar zij verbleven tot na de reductie dier stad in 1629. Van dat oogenblik achtten zij zich echter niet meer veilig en namen het besluit hun verblijf naar Weert over te plaatsen. Met toestemming der gebiedende vrouw van Weert, Magdalena van Egmond, bouwden zij in 1633 een klooster in de Molenstraat, ter plaatse, waar thans het Bisschoppelijk College is gevestigd. Eenige jaren

later — in 1648 — openden zij een college voor de Latijnsche taal en de Rhetorica. De kloosterkerk, waarvan de eerste steen werd gelegd in 1665, werd voltooid in 1691 en ingezegend door Reginaldus Cools, Bisschop van Roermond.

Omtrent de geschiedenis van dit klooster is weinig tot het nageslacht doorgedrongen.

In de «Notice historique sur l'ancien comté de Horne blz. 141» worden de namen opgegeven van eenige priors die van af de stichting tot 1720 het klooster van Weert bestuurden. Het zijn:

1. Joannes Boutmans, kort na de aankomst overleden.
2. Leonardus van Bergh.
3. Petrus Beerenbroek, uit Eindhoven.
4. Aegidius Franciscus de Notre, uit Brussel.
5. Joannes van Heithuizen, uit Weert.
6. Martinus Ververs, eveneens uit Weert.

In het «protocollum decanatus Werthensis» worden nog als prior genoemd:

Michael le Sire in 1759.

Petrus Haex in 1773.

Michiel van Asten, uit Nederweert in 1796.

Naar het schijnt was het bij de reguliere kanunniken gebruikelijk, niet slechts mondeling, maar ook schriftelijk de gewone kloostergeloften af te leggen. Eenige dier schriftelijke verklaringen — deels in het Latijn, deels in de moedertaal gesteld — zijn in mijn bezit en luiden, als volgt:

«Ego frater N. premitto, Deo auxiliante, perpetuam inclusionem, perpetuam continentiam, carentiam proprii et obedientiam Tibi, Pater Prior et successoribus tuis, canonice instituendis secundum regulam beati Augustini et secundum constitutiones capituli nostri generalis.»

«Ik Broeder N. geloove mette hulpe Godts eeuwige kyscheyt, versaecken des eygens ende gehoorsaemheyt U, pater Prior, en den wettelycken nacheommende prioren, nae den Regel Sinte Augustinus, ende nae de statuten ons gemeyns capittels van Windesheim.»

Een dergelijke gelofte werd afgelegd, door:

Wouterus Smolders, 1464 onder prior Ryckwys.

Antonius Hesselt, 1543 onder prior Wilh. Dubier.

Ruthgerus van Schijndel, 1550 onder denzelfden.

Godefridus de Busco, 1594 onder prior Ruthg. v. Schijndel.

Govaert Andriessen van Cromvort, 1632.

Franciscus Somers, 1608 onder prior Joachim Hemertii.

Joannes Boutmans van Gestel 1618, onder denzelfden.

Arnoldus Goswini, datum onbekend.

Joannes de Tongerlo. Item.

Nicolaus van den Nievenhuijs. Item.

Theodoricus Hanssen, 164. .

Alexander van den Berkenbos, 1652 onder prior Leonardus van Bergh.

Martinus Ververs 1682, onder denzelfden.

De drie laatsten werden te Weert geprofest.

Door den Bisschop van Roermond werd in 1747 jurisdictie verleend, aan Matthias Stals, Arnoldus Bree en Ludovicus Poortz, allen reguliere kanunniken van Weert.

Krachtens bisschoppelijke lastgeving, werden door de dekens van Weert, als rectoren der reguliere kanunnikesen van Maria Wijngaard geïnstalleerd: 1747, Michael le Sire, R. Kan. Getuigen waren zijne kloosterbroeders: Wilhelmus van Breugel en Christianus Dispa.

1753. Theodorus Stals, R. Kan. Getuigen: Wilhelmus van Breugel en Arnoldus Van Bree, beiden uit hetzelfde klooster.

1759. Ludovicus Portz. Getuigen: Michaël le Sire, prior, en Ludovicus Mooren, kanunnik reguliere.

1772. Joannes, Paulus, Suringar. Reg. Kan. Getuigen waren: Petrus Franciscus van Gaubergen, kan. reg. te Weert en Joseph Suringar, rector te Venray.

1796. Petrus Dams. Getuigen Gulielmus Aspers supprior en Gulielmus Boogaarts, allen reguliere kanunniken.

In een kroniek getiteld: «Een kort verhael of Beschrijvingen ten tijden van keizer Joseph II en van de Brabantse patriotten, hetzelfde beschreven door Lambertus Goofers,» vind ik ad annum 1785: «Den keyser Joseph hij begint de kloosters uijt te jagen, tot hiertoe zijn de Canonike Regulieren gespaert door voorsprak van het gemeyn volk en zij mogen weder blijven.»

Nadat de Fransche revolutie-mannen zich van deze streken hadden meester gemaakt, onderging het Augustijnenklooster het lot van alle godsdienstige instellingen uit dien tijd.

«Den 25 October des jaars 1796 — zoo leest men in de «Wet van het Burger-choor te Weert» — de Commissarissen der Fransche Republieque zijn gezonden geworden om den inventaris te maken in de vier kloosters alhier tot Weert, aan welke 16 Januarii des jaars 1797 de Bons zijn gepresenteerd geworden . . . en op den 20 Maart 's morgens ten 10 uren zijn de canoniken regulieren uitgejaagd geworden.»

De bezittingen der kloosters werden door de republiek ingepalmd en als domein onder den hamer gebracht. De koper kon evenwel aan zijn verplichtingen slechts ten deele voldoen, weshalve achterbouw en tuin eigendom bleven van den Staat. De kerk, alsmede de gebouwen langs de straat gelegen, werden gesloopt en de afbraak te gelde gemaakt, terwijl de ondergrond aan de stad werd verkocht. De achterbouw en de tuin werden door wijlen Willem II in bruikleen afgestaan ten behoeve van het onderwijs, en later, onder het ministerie Thorbecke, voor een billijken prijs aan de gemeente in eigendom overgedragen.

Het portret van een der koorheeren wordt in een zaal van het Bisschoppelijk college bewaard. Het dagteekent uit 1644. Het daarop voorkomende wapen is gedeeld. In het bovenste gedeelte een ruitvormig blok van goud op keel, in het onderste vijf naar beneden hangende kwastjes van keel op goud; wapenspreuk: *Properamus in unum.*

Lijst der Religieusen in 1796.

Van Asten (Michiel) prior.	
Jaspers (Willem Hubert) Religieus.	
Tillemans (Hendrik)	»
Bogers (Willem)	»
Meerts (Nicolaas)	»
Van Breugel (Jacobus)	»
Daems (Pieter)	»
Van den Eijnde (Ant. Jacob)	»
Beugems (Joannes)	Leekbroeder.
Varindes (Adriaan)	»
Van de Broeck (Matthieu)	»

Ten slotte moeten wij bemerken dat zich over het klooster Mariënhage eene belangrijke monographie bevindt in het werkje van F. N. Smits, Beknopte Geschiedenis van Eindhoven, Deel I p. 138-149; aan dit werkje eenige kleine toevoegsels te brengen is het doel van deze opteckeningen.